

A feladatokat írta:
Széchenyi Gábor, Budapest
Lektorálta:
Horváth Balázs, Szeged

Beküldési határidő: 2020. január 31.

*Curie Kémia Emlékverseny
11-12. évfolyam II. forduló 2019/2020.*

MEGOLDÁS

Feladat	1.	2.	3.	4.	5.	Összesen
Pontszám	8	8	8	8	8	40

1. feladat

8 pont/.....

Szerves vegyületek összehasonlítása
Töltsd ki a táblázat celláit!

	Formaldehid	Metanol	Dietil-éter
Összegképlete	CH₂O	CH₄O	C₄H₁₀O
Konstitúciós izomerek száma	1	1	7
σ-kötések száma egy molekulában	3	5	14
Halmazállapota standard-állapotban (25 °C; 0,1 MPa)	gáz	folyadék	folyadék
Vízoldhatósága (korlátlan, jó, rossz, nem oldódik)	jó	korlátlan	rossz
1 móljának tökéletes elégetéséhez szükséges oxigéngáz anyagmennyisége	1	1,5	6
Adja-e a vizes oldata az ezüstitükörpróbát, ha igen, akkor írd fel a reakció egyenletét!	HCHO + 4 Ag⁺ + 4 OH⁻ = CO₂ + 4 Ag + 3 H₂O	nem	nem
Szilárd állapotban a molekulák közti legerősebb másodrendű kölcsönhatás	dipól-dipól kölcsönhatás	hidrogénkötés	dipól-dipól kölcsönhatás

hibátlan sor

1 pont

egy hiba

0,5 pont

két- vagy három hiba esetén

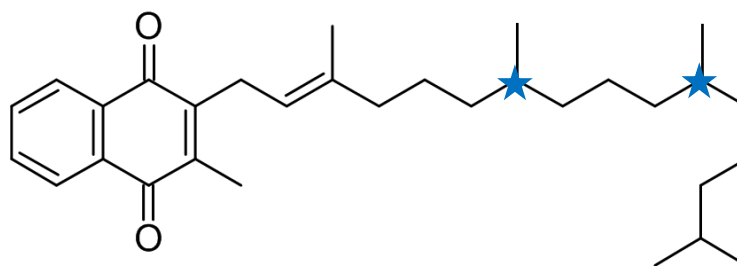
0 pont

2. feladat

8 pont/.....

Molekulaelemzés

Tekintsük az alábbi bonyolult szerves vegyület szénvázát!

- a) Milyen oxigéntartalmú funkciós csoporto(ka)t tartalmaz a vegyület?
Oxocsoportot tartalmaz **1 pont**
- b) Határozd meg a vegyület összegképletét!
C₃₁H₄₆O₂ **2 pont**
- c) Hány kiralitáscentrum található a molekulában? Jelöld is be ez(e)k(e)t!
2 **2 pont**
- d) Hány sztereoisomere lehet a felrajzolt molekulának?
4 (ha a megadott transz izomériát tekintjük) vagy 8 (cisz-transz izomériát is figyelembe véve) **bármelyik válasz 1 pont**
- e) Hány σ - illetve π -kötés található egy molekulában?
80 σ - és 7 π -kötés található egy molekulában. **2 pont**

3. feladat

8 pont/.....

Mennyiségi összehasonlítás

Relációjelekkel (<, >, =) válaszolj!

Elektronok száma a vízmolekulában	=	Elektronok száma oxóniumionban
Kötésszög a H ₂ S-molekulában	<	Kötésszög a H ₂ O-molekulában
Kötéshossz a CO-molekulában	<	Kötéshossz a karbonátionban
C-C kötéshossz a benzolban	>	C-C kötéshossz az eténben
H-C-C kötésszög a benzolban	=	O-N-O kötésszög a nitrátionban
O ₂ -gáz oldhatósága 4 °C-os vízben	>	O ₂ -gáz oldhatósága 42 °C-os vízben
Répacukor oldhatósága 4 °C-os vízben	<	Répacukor oldhatósága 42 °C-os vízben
1 kg metán égése során felszabaduló energia	<	1 kg hidrogén égése során felszabaduló energia

4. feladat

8 pont/.....

Számolási feladat

Ha egy alkanal m tömegű mintáját tizenkétszeres anyagmennyiségű oxigénben tökéletesen elégetjük, akkor a vízgőz lecsapódása után a gáztérben 50,0 V/V% oxigéngáz és 50,0 V/V% szén-dioxid található. A gáztér tartalmát bárium-hidroxid-oldaton átvezetve 40,0 g csapadék válik ki.

- Határozd meg az aldehid összegképletét!
- Add meg az összegképlethez tartozó királis aldehidek konstitúciós képleteit és szabályos nevét!
- Mekkora tömegű alkanal mintát égettünk el?

Megoldás:

1 mol aldehidet véve a keletkező szén-dioxid anyagmennyisége n mol

A maradék oxigén anyagmennyisége $[12-(3n-1)/2]$ mol 1 pont

A maradék oxigén és a szén-dioxid anyagmennyisége megegyezik:

$$n = 12-(3n-1)/2 \rightarrow \text{megoldása } n = 5 \quad \text{1 pont}$$

Az aldehid összegképlete $C_5H_{10}O$ 1 pont

b) Egyetlen királis izomere van ennek a szerkezetnek: 2-metilbutanal 1 pont

(ha az egyenletet nem írta fel a versenyző, de helyesen alkalmazta a számolás során, akkor is jár az 1 pont) 1 pont

A 40,0 g $BaCO_3$ csapadék anyagmennyisége 0,203 mol. Ez 0,203 mol szén-dioxidból keletkezett, mely 0,0406 mol alkanal elégetéséből szabadult fel. A 2-metilbutanal moláris tömege 86 g/mol. Így 3,49 g aldehid mintát égettünk el. 2 pont

5. feladat

8 pont/.....

Számítási feladat

Egy fehérjéket felépítő aminosav 1,00 g tömegű mintáját tökéletesen elégetve az égéstermékét először $CaCl_2$ -tartalmú csövön vezetjük át, mely megkötö a gáztérből a gáz-halmazállapotú vizet. A $CaCl_2$ -tartalmú cső tömegnövekedése 846 mg. Ezután a megmaradt gázt kalcium-hidroxid-oldatba vezetjük, melynek hatására 4,27 g csapadék képződik.

Ugyanekkora tömegű aminosav mintából roncsolással a nitrogén teljes mennyiségét ammóniává alakítjuk, melyet vízbe vezetünk. Az így kapott oldat $21,0 \text{ cm}^3$ $0,407 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú sósavval közömbösíthető.

- Add meg a vizsgált aminosav nevét!
- Miről kapta az aminosav a nevét?
- Melyik Nobel-díjas kémikus izolálta először ezt a vegyületet?

Megoldás:

- a) 846 mg víz 47,0 mmol és 94,0 mmol hidrogénatomot tartalmaz. **1 pont**
- $\text{Ca(OH)}_2 + \text{CO}_2 = \underline{\text{CaCO}_3} + \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**
- 4,27/100 mol = 42,7 mmol kalcium-karbonát csapadék képződött, azaz az aminosav minta 42,7 mmol szénatomot tartalmaz. **1 pont**
- Az ammóniaoldat 8,55 mmol sósavval közömbösíthető, azaz az aminosav minta 8,55 mmol nitrogénatomot tartalmaz. **1 pont**
- A szén-hidrogén-nitrogén anyagmennyiség-aránya
- $42,7 : 94,0 : 8,55 = 5 : 11 : 1$ **1 pont**
- Az arányok alapján egyedül a valin $\text{C}_5\text{H}_{11}\text{NO}_2$ jöhet szóba. **1 pont**
- b) A valin nevét a macskagyökér növény latin nevééről kapta. **1 pont**
- c) Emil Fischer izolálta először a valint. **1 pont**